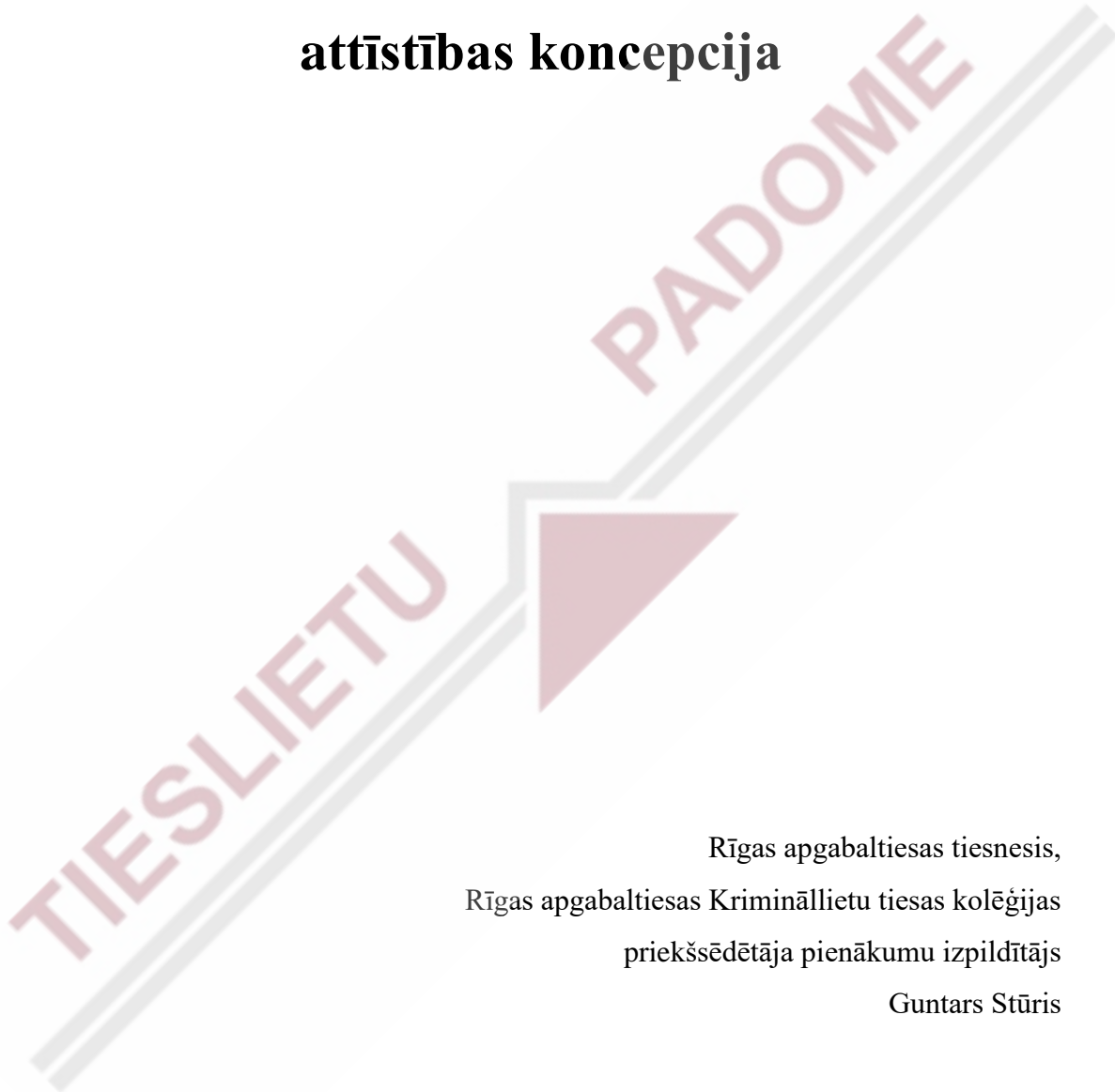

Rīgas apgabaltiesas darbības attīstības koncepcija

Rīgas apgabaltiesas tiesnesis,
Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas
priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs
Guntars Stūris

Rīga 2020

[1] Rīgas apgabaltiesa

Rīgas apgabaltiesa ir viena no sešām Latvijas apelācijas instances tiesām, tā ir valsts lielākā tiesa, tai ir nozīmīga vieta tiesu varā un tās loma nākotnē tikai pieaugs. Laika gaitā Rīgas apgabaltiesai, tās tiesnešiem un darbiniekiem bijusi nozīmīga vieta tiesu varas izveidē, tādā formā, kādu to redzam mūsdienās, tiesu varas stiprināšanā, attīstībā un pilnveidošanā. Rīgas apgabaltiesa ir kļuvusi par 21. gadsimtam atbilstošu efektīvu un inovatīvu tiesu, tai savā darbībā jāturpina izvirzīto mērķu īstenošana dzīvē – taisnīguma un likumības, kvalitatīva procesa, darbības atklātības un paredzamības nodrošināšana, virzot un aktīvi piedaloties tiesību normu jaunradē un pilnveidošanā, daloties pieredzē un sniedzot profesionālu viedokli, kā arī progresīvas idejas, apgūstot un ieviešot tehniskos līdzekļus.

Uzskatu, ka mana dzīves pieredze un reputācija, strādājot par tiesnesi divdesmit septiņus gadus, no tiem septiņpadsmit gadus Rīgas apgabaltiesā, iegūtās zināšanas un prasmes, tās lietderīgi un efektīvi ieguldot, arī atbilstoši papildinot, var kalpot par priekšnoteikumu Rīgas apgabaltiesas un Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības tālākai saskaņotai attīstībai un izvirzīto mērķu kopīgai realizēšanai, Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai. Esmu pārliecināts, ka spēju sekmīgi vadīt Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģiju un vienoti sadarboties ar Rīgas apgabaltiesas vadību. Pamatojoties uz iepriekš izklāstīto, sniedzu savu tiesas darbības attīstības redzējumu, kas balstīts uz Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas līdzšinējo darbību un ir saskaņots ar Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētājas izstrādāto darbības attīstības koncepciju.

[2] Krimināllietu tiesas kolēģijas vieta un loma

Rīgas apgabaltiesā un Latvijas tiesu pulkā

Krimināllietu tiesas kolēģijas sekmīgu darbu nodrošina cieša sadarbība ar Rīgas apgabaltiesas vadības komandu, aktīvi piedaloties Rīgas apgabaltiesas organizētajos pasākumos, realizējot skaidras, saprotamas un plānveidīgas darbības kopējo mērķu sasniegšanai, inovāciju ieviešanai, saliedēta un uz progresu virzīta apgabaltiesas kolektīva izveidošanai.

Krimināllietu tiesas kolēģijai jāattīsta dialogs ar Augstākās tiesas Krimināllietu departamentu. Nepieciešams operatīvi un pastāvīgi risināt aktuālos tiesu prakses un sodu politikas jautājumus, nodrošinot vienotu izpratni par tiesību normu piemērošanu un noteiktu faktu vai apstākļu vērtējumu. Tāpat nepieciešams prognozēt un saskaņot to vai citu valstī notiekošo procesu, kā arī likumdošanas jaunrades un pilnveidošanas ietekmi uz tiesu darbu.

Krimināllietu tiesas kolēģijai jāanalizē pirmās instances tiesu tiesnešu un izmeklēšanas tiesnešu darbība. Kolēģijai, kā apelācijas instances tiesai, izskatīšanā nodotajās lietās un materiālos jāturpina atcelto nolēmumu monitorings un analīze, identificējot katra tiesneša sagatavoto nolēmumu problemātiku. Iegūtā informācija ir jāapkopo un jāizmanto gan organizējot Rīgas apgabaltiesas darbības teritorijā esošu tiesu tiesnešu seminārus vai mācības, gan sagatavojot atsauksmes par tiesnešu darbu. Tāpat gan Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājam, gan kolēģijas tiesnešiem ir nepieciešams dalīties savā pieredzē un zināšanās, uzklusot citu tiesu tiesnešu lūgumus sniegt padomu vai paust argumentētu viedokli par to vai citu tiesību normu piemērošanas vai procesa vadīšanas jautājumu.

Lai valstī nodrošinātu vienotu, skaidri saprotamu un prognozējamu tiesu praksi, Krimināllietu tiesas kolēģijai, iztiesājot administratīvo pārkāpumu lietas, ir gan jāieklausās citu apgabaltiesu viedoklī, gan jāspēj argumentēti aizstāvēt savu viedokli un pārliecināt citu apgabaltiesu tiesnešus, veidojot savstarpēji saskaņotu izpratni par izspriežamajiem jautājumiem.

[3] Krimināllietu tiesas kolēģijas vadība

Manā ieskatā sekmes kolēģijas darba vadībā nodrošina pastāvīga, vispusīga informācijas un faktu analīze, problēmjautājumu savlaicīga identificēšana, kolēģijas vadītāja, tiesnešu un tiesas darbinieku profesionāla izaugsme, individuālo kompetenču paaugstināšana, potenciāla pilnvērtīga un efektīva izmantošana.

Savstarpējās attiecības Krimināllietu tiesas kolēģijā balstās uz kolēģijā strādājošo personību cieņpilnu vērtējumu, ievērojot viņu attieksmi pret darba pienākumiem, prasmes un pieredzi, respektējot savstarpējo līdzvērtību zināšanās un

gatavībā ar tām dalīties. Tikai izveidojot vienotu nostāju un katra konkrētā kolēģijas locekļa vēlmi gūt rezultātu, ir iespējama Rīgas apgabaltiesā izvirzīto mērķu sasniegšana.

[3.1] Kolēģijas personālsastāvs

Virsuzdevums – nezaudējot darba kvalitāti un nepalēninot lietu iztiesāšanas plūsmu, atjaunināt un nostabilizēt tiesnešu, kā arī tiesas darbinieku sastāvu Krimināllietu tiesas kolēģijā.

Izmaiņas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešu sastāvā (pensijā vai citur strādāt devušies četri tiesneši), kas notikušas no 2019. gada jūlija, kā arī objektīvi prognozējamās izmaiņas tuvākajā nākotnē (pensijā dosies vēl divi tiesneši, kuri ilgstoši slimoja), pieprasa nekavējoties ķerties pie tiesnešu ar mūsdienu prasībām atbilstošām zināšanām un prasmēm iesaistes kolēģijas darbā. Ievērojot noteiktu tiesas resursu ilgstošu iesaisti, pirmās instances tiesai piekritīgas lietas iztiesāšanā, nav pieļaujams reāli strādājošo tiesnešu skaita samazinājums. Krimināllietu tiesas kolēģijā nepieciešams tāds tiesnešu skaits, kas nodrošinās nekavētu, kvalitatīvu krimināllietu, administratīvo pārkāpumu lietu un citu apelācijas instances tiesai piekritīgu jautājumu izspriešanu. Kolēģijas tiesnešu sastāvu nosaka valstī notiekošie aktīvie procesi, kas saistīti ar ekonomisko noziegumu apkarošanas efektīvizāciju, valsts tiesiskās drošības stiprināšanu, noteiktu izspriežamo jautājumu piekritības maiņu no Augstākās tiesas uz apgabaltiesu, kā arī augustī nepieciešamība tiesnešus iesaistīt likumdošanas pilnveidošanas darba grupās un Saeimas Juridiskajā komisijā, tiesnešu, tiesu darbinieku un tiesu sistēmai piederīgo apmācībā.

Līdz ar Ekonomisko lietu tiesas darbības uzsākšanu Latvijā 2021. gadā un e-lietas ieviešanu Krimināllietu tiesas kolēģijā ir nodrošināmi visi priekšnoteikumi kolēģijas, kā apelācijas tiesas, kompetencē noteikto lietu ātrai un efektīvai izskatīšanai, vienlaikus nodrošinot augstu nolēmumu kvalitāti.

Izveidojams stiprs un saliedēts Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja birojs, tā darbību koncentrējot uz vispusīgu kolēģijas darba un situāciju analīzi, spēju

prognozēt notikumu attīstību, operatīvu reakciju, tā sekmējot optimālu virzību, efektīvu un kvalitatīvu darbu, ilgtspējīgus rezultātus.

Krimināllietu tiesas kolēģijā, lai stabilizētu tiesas darbu un sekmētu jauno tiesnešu darba iemaņu apguvi apelācijas instances tiesā, nepieciešams noteikt, ka tiesas koleģiālo sastāvu maiņa notiek reizi trijos gados. Jāveicina koleģialitātes principa nostiprināšana tiesas spriešanā, aktivizējot katra tiesneša iesaisti un sekmējot katra tiesneša izpratni par individuālās atbildības nozīmi koleģiāla nolēmuma pieņemšanā un sastādīšanā.

Krimināllietu tiesas kolēģijā saglabājams modelis – viens tiesas sēžu sekretārs diviem tiesnešiem. Tiesnešu palīgu un tiesas sēžu sekretāru darba vietas izvietojamas optimāli izmantojot kolēģijas telpas, tas ir, tiesas darbinieku darba vietas izvietojot pēc iespējas pietuvināti tiesneša darba vietai.

Atbilstoši situācijai valstī, nepasliktinot darba rezultātus un funkciju izpildes kvalitāti, Krimināllietu tiesas kolēģijas darbu organizēt, ieviešot elastīgu darba laiku un/vai izmantojot attālināta darba modeli.

[3.2] Specializācija

Izmantojot atklātus konkursus un esošo tiesnešu integrāciju, saskaņā ar tiesību politikas plānotāju noteikto lietu priekšmetisko piekritību, kolēģijā izveidot tiesnešu sastāvus, kas specializētos noteiktu kategoriju lietu iztiesāšanā.

Analizējot līdzšinējo Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešu darbu un to ietekmējošos faktorus, atrast visefektīvāko pielietojumu katra tiesneša prasmēm un individuālajām īpašībām.

[4] Procesu kvalitātes un efektivitātes paaugstināšana

Krimināllietu tiesas kolēģijas darba kvalitāte un efektivitāte paaugstināma, izmantojot individuālas pārrunas ar tiesnešiem, tiesnešu sapulču organizēšanu balstot uz katra tiesneša aktīvu iesaisti gan izvēloties sapulces tematiku, gan kopīgi sagatavojot

pārrunājamos jautājumus. Tāpat veicināma katra tiesneša iesaiste apspriedē, saprātīgā apmērā atkāpjoties no lekciju tipa informatīvām sapulcēm.

Izrāviens kolēģijas darbā panākams, veicot rūpīgu tiesas darbinieku atlasī, nodrošinot esošo darbinieku pastāvīgu apmācību un sekmējot jaunu darbības metožu ieviešanu, veicot nepārtrauktu darbības analīzi un rezultātu apkopošanu ikgadējā darbinieku novērtēšanā.

[4.1] Kvalitāte

Tiesu prakses izzināšana un vispārināšana, atcelto nolēmumu monitorings un analīze, Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas sniegto norādījumu un ieteikumu ievērošana ir būtiskākie aspekti tiesas spriešanas kvalitātes uzlabošanai. Iepriekšminētais apvienojams ar mūsdienu prasībām atbilstošu zināšanu apguvi, aktīvu un pastāvīgu līdzdalību tiesību normu jaunrades un pilnveidošanas procesā, jaunu prasmju izmantošanu Krimināllietu tiesas kolēģijas darbā.

Lietu iztiesāšanā nodrošināma vienvērtīga procesuālā likuma normu piemērošana, tāpat jānodrošina tiesas procesa vadības prasmju pilnveide. Tam jānorit cieņpilni un atbilstoši ētikas normu prasībām, garantējot katram lietas dalībniekam iespējas pilnvērtīgi izmantot savas tiesības, tajā pašā laikā nepieļaujot tiesību negodprātīgu izmantošanu.

[4.2] Efektivitāte

Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības efektivitāti iespējams uzlabot, nepieļaujot procesa vilcināšanu, savlaicīgi novēršot tos šķēršļus, kas noved pie lietas iztiesāšanas atlikšanas. Lai nodrošinātu lietu iztiesāšanas termiņu samazināšanu, jāanalizē Krimināllietu tiesas kolēģijas līdzšinējā darbība, jāatklāj cēloņi, kas kavē efektīvu kolēģijas darbu, jāuzsāk nolēmumu sastādīšanas termiņu un jāturpina lietu izskatīšanas termiņu monitorings.

Uzskatu, ka rūpīga lietas sagatavošana izskatīšanai ir priekšnoteikums lietas nekavētai iztiesāšanai, pamats kvalitatīva, argumentēta un judikatūrai atbilstoša

nolēmuma sastādīšanai. Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesneša un tā palīga darbs ir jāpārorientē, pastiprinātu uzmanību pievēršot posmam, kad pēc lietas saņemšanas tiek lemts par lietas pieņemšanu iztiesāšanai apelācijas kārtībā. Tieši šajā posmā ir pienācīgi jāizanalizē apstrīdētais nolēmums un iesniegtās pārsūdzības motīvi, jāiegūst pilnīgs priekšstats par lietas iztiesāšanas iespējamo gaitu, tai nepieciešamo laiku un veicamā darba apjomu. Tāpat šajā posmā jāiegūst informācija par šķēršļiem, kas var kavēt lietas sekmīgu iztiesāšanu, un jāveic viss maksimāli iespējamais, lai risinātu šīs problēmas.

Efektivizējot darbību, kolēģijas darbs jāorganizē tā, lai samazinātu un nepieļautu dubultu darbu. Pēc iespējas ir jācenšas samazināt gadījumus, kad Augstākā tiesa ir spiesta atcelt Krimināllietu tiesas kolēģijas nolēmumus. Analizējot Augstākās tiesas lēmumus, veidojot pilnīgu izpratni par cēloņiem, kuru dēļ kolēģijas taisītais nolēmums konkrētajā lietā tiek atcelts, nodrošinot procesa un nolēmumu kvalitāti, kā arī sagatavojot pienācīgu argumentāciju, nepieciešams novērst gadījumus, kad krimināllietas vairākkārt tiek nodotas jaunai izskatīšanai Krimināllietu tiesas kolēģijā.

Lietu ātra izskatīšana nevar būt pašmērķis, tā līdzsvarojama ar nepieciešamību nodrošināt nekavētu tiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu un lietā pieņemto nolēmumu kvalitāti. Atsevišķos gadījumos lietu izskatīšanas termiņu plānošana veicama kopā ar tiesnešiem. Kopīgi novērtējot katras lietas un tās iztiesāšanas gaitā paredzamo veicamo procesuālo darbību apjomu, jāsabalansē katram tiesnesim izskatīšanā nodoto lietu skaits. Tieši neiejaucoties lietu izspriešanā un procesuālo darbību veikšanā, kolēģijas priekšsēdētājam īpaša vērība jāveltī lietām ar ilgstošiem izskatīšanas termiņiem un kopā ar attiecīgo tiesas sastāvu jāatrod labākais un efektīvākais risinājums katrai konkrētai situācijai.

[4.3] Inovācijas tiesas darbā

Sekojoš progresam un tehnikas attīstībai, jāturpina modernizēt tiesas darbu tiesas saziņā ar lietas dalībniekiem elektroniskā formā, procesa gaitas nodrošināšanā un tās fiksēšanā, izmantojot tehniskos līdzekļus (elektroniskie dokumenti, videokonferences, audio ieraksti, datortehnikas izmantošana tiesas sēdēs). Nepieciešams nodrošināt tehnisku iespēju tiesas rīkotajās videokonferencēs procesa dalībniekiem pieslēgties no jebkuras viedierīces, kas aprīkota ar kameru un mikrofonu,

ar interneta pieslēgumu, autentifikācijai izmantojot gan līdzšinējo likumā paredzēto iestādes pārstāvja starpniecību, gan šajā vidē uzrādot pasi vai *ID*, gan izmantojot drošu autentifikācijas līdzekli – e-parakstu vai *Smart ID* –, kas izmantojams arī parakstot noteiktus dokumentus.

[5] Citi koncepcijas jautājumi

Jāizvērtē, vai tiešām nepieciešams nodrošināt līdzšinējo pārsūdzības tiesību apjomu krimināllietās par kriminālpārkāpumiem un administratīvo pārkāpumu lietās (Tieslietu ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums “Publiskā sektora iesniegtās pārsūdzības administratīvā pārkāpuma procesā”).

Turpināma Krimināllietu tiesas kolēģijas personālsastāva iesaiste projektos, kas saistīti ar tiesiskās vides attīstību. Turpināma aktīva kolēģijas pārstāvju līdzdalība Rīgas apgabaltiesas sadarbībā ar ārvalstu tiesām un starptautiskām organizācijām, kas darbojas tiesu darbu efektivitātes jomā. Tāpat jāpanāk plašāka kolēģijas pārstāvju iesaiste likumdošanas pilnveidošanai un normatīvo aktu izstrādei Tieslietu ministrijas organizētajās darba grupās, Saeimas Juridiskās komisijas darbā, lektoru darbā Latvijas Tiesnešu mācību centrā.

Rīgas apgabaltiesas tiesnesis,

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs

Guntars Stūris

Rīgā 2020. gada 1. septembrī

Dokuments ir parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.